

Bjørn Hansen'in önlenemez düşüşü

DENİZ YILMAZ

Huizinga'nın oyunu yaşamın merkezine koymasının, hatta onun özü olduğunu söylemesinin üzerinden epey zaman geçti fakat düşünürün kuyuya attığı taşı henüz çıkarabilen yok.

Gerçekliği eğip bükmek, hakikatin üstünü örtmek veya onun etrafından dolanmak gibi anlamlara da bürünüyor oyun. Bir plan dâhilinde olunca çocuksuluğunu kaybediyor ve işin içine yalanlar, sahtelikler, uyumsuzluklar ve masumiyetin yitirilişi giriyor. Tıpkı Dag Solstad'ın bizi 1992'de tanıştırdığı ve kaleme aldığı üçlemenin başkarakteri Bjørn Hansen'in yaptığı gibi.

Solstad, üçlemenin ilk metni On Birinci Roman, On Sekizinci Kitap'ta; Konsberg Defterdarlığı Vergi Dairesi Müdürü Hansen'in hikâyesiyle buluşturmuştu bizi. Oğlunu iki yaşındayken terk eden Hansen, etrafındakileri pek umursamadan yaşarken çıkmıştı karşımıza. Günlerden bir gün, oğlu yanına dönen Hansen'in hayatı altüst olmuş ve kendisini daha evvel hiç gereksinim duymadığı sorgulamalar içinde bulmuştu. Aynı dönemde, hayatını yaşayamadığı ve hiçbir kararı kendisinin almadığını fark edip "Büyük Ret" dediği bir planı uygulamaya koyarak âdeta bir

oyuna girişmişti. Buna göre yazdığı bir kaza senaryosuyla tekerlekli sandalyeye oturmuş ve bir "sakat" olarak yaşamına devam etmeye karar vermişti.

Solstad, üçlemenin ikinci kitabı 17. Roman'da, bu oyunun bozulmasıyla Hansen'in yaşamının bir kez daha tepetaklak olduğu günlere götürüyor bizi ve sonrasında meydana gelenleri anlatıyor.

Hansen, oyununun ortaya çıkmasından ve defterdarlıkta yaptığı dolandırıcılık nedeniyle üç yıllık hapis cezasını da kapsayan on sekiz yılın ardından sırta kadem basıp kendisine yeni bir hayat kuruyor. Aynı dönemde, çeşitli karanlık işler yürüten şirketlere danışmanlık yaparak geçimini sağlayan Hansen, seneler önce oğlundan gelen mektubu okuyunca Pandora'nın Kutusu'nu açıyor.

Mektubu okuduğunda bir torunu olduğunu öğrenen Hansen, oğlunu ziyaret etmeye karar veriyor ve geçmişte zihnini bulandıran sorular, onunla yaşadığı sorunları yeniden gün yüzüne çıkarıyor. Öte yandan, başına bela olan Büyük Ret planının gölgesi ardında gezinirken oğlu ve gelini onu gördüğünde sahtelikler silsilesi belirginleşiyor. Şaşkınlığa ve geçmişin tortularına, gibi yapmalar da ekleniyor.

Solstad'ın Hansen, oğlu, gelini ve torunu üzerine kurguladığı hikâye, baba-oğul gerilimi içermesinin yanında, geçmişin

17. ROMAN

Dag Solstad

Çeviren: Banu Gürsaler Syvertsen
YKY, 2023

derinliklerinden gelen ailevi sorunların yeniden belirginleştiği bir hâl alıyor. Hansen ve oğlu Peter'in ilişkisi, bir insanın nasıl olması ve olmaması gerektiğine dair anlatımlarla okura aktarılıyor Solstad tarafından. Elbette yazarın alametifarikası olan yalın cümlelerle: "Bjørn Hansen fotoğraftaki pek de cazip olmayan kadına şaşkınlıkla karışık bir merakla bakıyordu. Demek öyle ha, diye düşündü. Demek o kız bunu başardı. Oğluyla, toplumsal hayatta son derece beceriksiz olan genç

adamlarla, baba gözüyle bakıldığında insanın yüreğini parçalayan özellikleri olan bu yirmi yaşındaki genç adamla evlenmiş ve onu dimdik ayakta tutmayı başarmış, açıkçası ona bir hayat kazandırmıştı. Oğlunun gerçekleştirmeye değer bulduğu toplumsal bir hayali hayata geçirmişlerdi."

Hansen'in, bu noktada geçmişine dönüp bir sondaja girdiğini hissettiriyor Solstad: "Aslında Bjørn Hansen anne ve babasını çok sık düşünmezdi, oğlunun evindeki salonda bulunduğu şu dakikalarda aklına düşmelerinden de pek hoşlanmamıştı. Çocukluğunu ve yetişme dönemini çok genç bir adamken arkasında bırakmış, bir daha da geriye dönmemişti. Kendini kitaplara vermişti. Felsefe ve edebiyat kitaplarına."

Gerek Bjørn ve Peter arasındaki ilişki ya da ilişkisizlik gerek Bjørn'ün iç hesaplaşmaları, Solstad'ın 17. Roman'ı ana karakterler aracılığıyla bir zihin bulanıklığı, kararsızlıklar, sorgulamalar, geçmiş-bugün çatışması ve zamanın yıkıcılığının duyumsanması üzerine inşa ettiğini gösteriyor. Dolayısıyla Peter ve özellikle Bjørn, yaşamlarının akışını değiştiren tercihler ve giriştikleri eylemler sayesinde zihinlerinde oluşan soruların yanıtlarına ulaşmak için bazı yollar bulabiliyor. Diğer bir ifadeyle karakterler, yolun sonunda önemli keşifler yapıyor.